

2004. APR 06

B-163-41/2004.

GERECSE BARLANGKUTATÓ és TERMÉSZETVÉDŐ EGYESÜLET

Közhasznú szervezet

Adószám: 19143180-1-11
Számházaszt. 11740079-20038244

2800 Tatabánya, Gál István Itt. 405/a
Tel: 06 34 309-741, Fax: 06 34 309-742
e-mail: gbre@ma.datanet.hu

GBTE-22/2004.

Jelentés a Kálvária-hegyi 1.sz. és 2.sz. barlangokban a 2003. évben végzett kutató munkáról

(Kivonat a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület készülő 2003. évi évkönyvéből)

Összeállította: Juhász Márton kutatásvezető

Kapja: Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság (1021 Budapest, Hűvösvölgyi u. 52.)
Büki Nemzeti Park Igazgatóság (3304 Eger, Sánc u. 6.)
KvVM TvH Barlangtani és Földtani Osztály (1025 Budapest, Szépvölgyi u. 162/b.)
GBTE Adattár

Tatabánya, 2004. február

Kézirat

DUNA-IPOLY NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG Budapest	
Iktatás időpontja: 2004. FEBR 27	Mellékletek:
Iktatókönyv sorszáma: alszáma: 2313/2004	
Eiőirat száma: 1025/2004	Ügyintéző:

A Gerecse-hegységben, Tatabányai külterületén, a várostól keletre emelkedő Kálvária-hegy nyugati oldalában kb. 260 m tszf. magasságban egymástól néhány méterre nyíló Kálvária-hegyi 1.sz. és 2.sz. barlang feltáró kutatását, klimatológiai és biológiai vizsgálatát valamint dokumentálását Egyesületünk a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság által 22-4/2001. számon kiadott, 2005. december 31-éig érvényes kutatási engedély alapján folytatja.

A barlangok évtizedek óta ismertek, de érdemi speleológiai vizsgálat és jelentősebb feltárási kísérlet korábban nem történt bennük, dokumentációjuk (térkép, fotó, leírás) is erősen hiányos. Az alsó szakaszaikban felső triász dolomitos mészkőben, felső szakaszaikban felső eocén mészkőben található üregek a közet ÉNy-DK és É-D irányú törésvonalai mentén alakultak ki, feltehetően a hajdani termálkarsztos forrástevékenység hatására. A járatok elsősorban több szintben egymás alatt vezető szűk kuszodák, melyeket több ponton is összenyílnak. Falaik gyengén korrodáltak, képződményszegények. A barlangok kitöltése kötőrmelékes, löszös agyag. A Kálvária-hegyi 1.sz. barlang mélysége kb.10 m, járatainak összhosszúsága kb.100 m. Az 1991. évi vázlatos felmérés szerint a Kálvária-hegyi 2.sz. barlang mélysége 2,5 m, járatainak összhosszúsága 34 m.

A 2003. év folyamán – az előző évhez hasonlóan – mindkét barlangban az alsó szinti járatokban végeztünk feltáró kutatást, mely elsősorban az összeköttetés megteremtésére irányult. Ez a munka a kibontott törmelék felszínre szállításának meglehetősen körülményes volta miatt csak lassan haladt, számottevő eredményt még nem érünk el. A kihordott anyagot a barlangbejáratok előterében sikerült tájbaillően elhelyezni.

A tervezett klimatológiai mérésorozatot ez évben sem indítottuk meg, mivel a hőmérők kihelyezését továbbra is „felesleges áldozatnak” értékeltük. A rendszeres ellenőrző bejárások során csak elvétve észleltünk egy-egy kis patkósdenevért. A denevérállomány már az előző években is megfigyelt, a korábbiakhoz képest nagyfokú csökkenése és a szinte minden alkalommal tapasztalható szemetelés ismételten felhívja a figyelmet a védelmi problémákra. A megnyugtató és barlangvédelmi szempontból kívánatos megoldást a bejáratok lezárása jelenthetné.

A Kálvária-hegyi 1.sz. és 2.sz. barlangban 2003-ban végzett
denevérszámlálások eredményei:

<i>Barlang</i>	<i>Számlálás időpontja</i>	<i>Faj</i>	<i>Egyedszám</i>
<i>Kálvária-hegyi 1.sz. barlang</i>	2003.01.26.	kis patkósdenevér	1
	2003.02.23.	-	-
	2003.03.23.	-	-
	2003.04.13.	-	-
	2003.04.27.	-	-
	2003.05.24.	-	-
	2003.06.22.	-	-
	2003.07.27.	-	-
	2003.08.26.	-	-
	2003.09.27.	-	-
	2003.10.24.	-	-
	2003.11.30.	-	-
	2003.12.27.	-	-
<i>Kálvária-hegyi 2.sz. barlang</i>	2003.01.26.	kis patkósdenevér	2
	2003.02.23.	-	-
	2003.03.23.	-	-
	2003.04.13.	-	-
	2003.04.27.	-	-
	2003.05.24.	-	-
	2003.06.22.	-	-
	2003.07.27.	-	-
	2003.08.26.	-	-
	2003.09.27.	-	-
	2003.10.24.	-	-
	2003.11.30.	-	-
	2003.12.27.	-	-

2004 ÁPR 06.

B-163-44/2004.

GERECSE BARLANGKUTATÓ és TERMÉSZETVÉDŐ EGYESÜLET

Közhasznú szervezet

Adószám: 19143180-1-11
Számlaszám: 11740009-20008244

2800 Tatabánya, Gál István ltp. 405/a
Tel.: 06-34-309-741, Fax: 06-34-309-742
e-mail: gbte@mail.datanet.hu

GBTE-25/2004.

Zárójelentés a Névtelen-nyelőben az 1998-2003. években végzett kutató munkáról

(Kivonat a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület
készülő 2003. évi évkönyvéből)

Összeállította: Juhász Márton kutatásvezető

Kapja: Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság (1021 Budapest, Hűvösvölgyi u. 52.)
Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság (3758 Jósvafő, Tengerszem oldal 1.)
KvVM TvH Barlangtani és Földtani Osztály (1025 Budapest, Szépvölgyi u. 162/b.)
GBTE Adattár

Tatabánya, 2004. február

Kézirat

DUNA-IPOLY NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG	
Budapest	
Iktatás időpontja: 2004 FEBR 27	Mellékletek:
Iktatókönyv sorszáma:	
alszáma: 2310/2004	
Előirat száma: 3/2003	Ügyintéző: Molnár C.

A Gerecse-hegységben, a Vértesszőlős község külterületén emelkedő Halyagos-hegy északnyugati oldalába mélyedő Farkas-völgy felső szakaszán található víznyelősor (Vértes László-barlang – Szende-barlang – Szőlősi Arany-lyuk) legfelsőbb tagjaként kb. 395 m tszf. magasságban nyíló inaktív víznyelőbarlang feltáró kutatását és dokumentálását Egyesületünk 2002. december 31-éig a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság által 2460/2/1998. számon kiadott kutatási engedély alapján, ezt követően az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság által I-99-1/2003. számon kiadott, 2007. december 31-éig érvényes kutatási engedély alapján folytatta.

Az 1998. óta folyó nagyarányú feltáró munka, a 4 x 4 m-es szelvényű, a szálbanálló kőzetben nyíló barlangszárat 6 m-es mélységben elérő kutatóakna lemélyítése, majd az eltömődött járat további bontása 2002. január 13-án hozta meg az első komolyabb eredményt: a szálkővel határolt barlangjárat 5,5 m-es mélységében (az eredeti töbörtalp alatt 11,5 m-rel) sikerült áttörnünk a törmelékdugót és a kisebb-nagyobb kőtömbökből és alárendelten agyagos erdei talajból álló álfenék átbontásával sikerült bejutni a légteres barlangszakaszba. Az új rész egy erősen korrodált falú függőleges, alsó harmadában rövid szakaszon két ágra oszló aknával indul, mely -12,5 m-nél (-18,5 m-nél) kisebb terembe torkollik. Az enyhe lejtésű, kőzettörmelékkel és nagyméretű sziklatömbökkel jelentős mértékben feltöltött terem hosszúsága 8 m, szélessége 2-4,5 m, magassága 0,8-1,2 m, de a közepén nyíló kürtőnél (ez lett a terem névadója) 2-2,5 m-ig felboltozódik. A kürtő magassága 9,7 m. Tetejétől egy járhatatlanul lapos kőzetrészen át be lehet látni a bejárati akna kis oldalfülkéjébe. A terem alsó végében egy keresztbasadék mentén kialakult rövid mellékjárat talpán a légréses törmelék között újabb függőleges akna szája látszik, melyben a bedobott kő 8-10 métert esik. A terem felső végéből az omladék által leszűkített kis átbújón egy 4,5 m hosszú, 1,2-1,8 m széles és 0,6-0,8 m magas járatba lehet átjutni. E járat végéből egy 1,5 m-es függőleges lebujó és egy kényelmetlenül szűk rövid lejtős kuszoda egy újabb függőleges akna tetejére vezet. Az akna kb. 4,5 m mély, talpán agyagos kőtörmelék található. A vázlatos felmérés szerint ekkor az új barlang mélysége kb. 24 m, összhosszúsága 40-50 m volt.

A sikeres feltárást követően azonnal elvégeztük a bejárati akna veszélytelenítését, majd megkezdtük a Kürtős-teremben lévő omladék eltávolítását. A kibontott anyagot teljes egészében a felszínre emeltük. E munkákra rendszeres hétvégi akciókat és két rövidebb (5-5 napos) kutatótáborot is szerveztünk. Közben január 27-én a Kürtős-terem alsó végében az álfenék átbontásával egy 12 m mélységű, alul-felül viszonylag tágas, de középső részén kellemetlenül összeszűkülő hasadéknába sikerült bejutni. Az akna alján egy szűkületet követően rövid vízszintes járat indul, mely 2-2,5 m után törmelékben végződik. Május 3-án a terem felső végéből induló oldaljáratban nyíló akna talpának bontásával, az álfenék áttörésével újabb 3,5 m-es függőleges járat nyílt meg. E barlangrészt Anyák napi-aknának neveztük el. Mindezekkel a barlang mélysége 32,6 m-re, járatainak összhosszúsága 62 m-re növekedett.

A 2003. évben a munkát az Anyák napi-akna végpontjának bontására összpontosítottuk. Januárban és februárban rendszeres hétvégi munkatúrákon, valamint április 18-20. között tavaszi kutatótáborunkon dolgoztunk itt. Az alsó részén 10-15 cm-nyire összeszűkülő hasadékot vésőgépes és HILTI-patronos repesztéses tágitással 2 m-es szakaszán sikerült „emberi méretűvé” alakítani, de a további bontás már teljesen reménytelennek látszott. Miután a másik érdemleges feltárási ponton, a Kürtős-terem alsó végéből induló aknában is hasonló problémával álltunk szemben, úgy döntöttünk, hogy a feltárást itt sem folytatjuk, a barlang kutatását az Egyesület részéről befejezettnek nyilvánítottuk.

A feltárási munkákkal párhuzamosan – a KöM Közigazgatási, Jogi és Hatósági Főosztály által 2369/2002. számon kiadott kiépítési és lezárási engedély alapján – sor került kutatóakna kötörmelékes, nagy kötömböket is tartalmazó erdei talajt harántoló felső szakaszának végleges stabilizálására is. A jóváhagyott terv szerint a barlangbejáratra a töbör eredeti talpszintjéig egy 0,8 x 0,8 m belső szelvényű falazott közlekedőakna épült. A falazat anyaga 0,5 x 0,25 x 0,25 m méretű ún. zsalukő falazóblokk, mely betonvassal merevített beton kiöntéssel került kötésbe. A falazat tetején szögvas kerettel vízszintes helyzetben vasbeton ágyazatba rögzített, zárt szelvényű vaslemez ajtó került beépítésre, mely speciális belső zárszerkezettel van ellátva. Az aknában a közlekedést beépített vaslétra biztosítja. A kutatóakna közlekedőaknán kívüli része – a falazat építésével egyidejűleg – tömédékelésre került.

Közvetlenül a 2002. januári feltárási sikert követően a barlang két jellegzetes pontjára (bejárati akna középső része, Kürtős-terem alsó vége) 0,2°C beosztású higanyos hőmérőket, valamint az alsó mérési pontra radon detektort telepítettünk. Ezt követően havi rendszerességgel mértük a léghőmérsékletet és a radon detektort is havonta cseréltük. A radon vizsgálati eredmények feldolgozását az MTA Debreceni Atommagkutató Intézet Radon Csoportja készíti el. Jelentésünk összeállításának időpontjáig a feldolgozás eredményét sajnos nem kaptuk meg.

A havi rendszerességű (vagy gyakoribb) ellenőrzések természetesen a barlangban tartózkodó denevérek megfigyelésére, regisztrálására is kiterjedtek. Érdekesség, hogy már a felfedezés időpontjában a Kürtős-teremben egy erősen nedves, harmatcseppes szőrzetű horgasszűrű denevért találtunk. Figyelemre méltó, hogy az állat a törmelék közötti szűk réseken is le tudott jutni a barlangba.

A Névtelen-nyelőben 2002-ben és 2003-ban végzett denevérszámlálások eredményei:

<i>Barlang</i>	<i>Számlálás időpontja</i>	<i>Faj</i>	<i>Egyedszám</i>	
<i>Névtelen-nyelő</i>	2002.01.13.	horgasszőrű denevér	1	
	2002.01.27.	horgasszőrű denevér	1	
		barna hosszúfülű denevér	1	
	2002.02.16.	horgasszőrű denevér	2	
	2002.02.26.	horgasszőrű denevér	2	
		határozatlan	1	
	2002.03.10.	horgasszőrű denevér	2	
	2002.03.26.	horgasszőrű denevér	1+(1)	
	2002.04.28.	-	-	
	2002.05.26.	-	-	
	2002.06.23.	-	-	
	2002.07.27.	-	-	
	2002.08.25.	-	-	
	2002.09.27.	-	-	
	2002.10.27.	-	-	
	2002.11.24.	határozatlan	1	
	2002.12.27.	horgasszőrű denevér	1	
	<i>Névtelen-nyelő</i>	2003.01.18.	horgasszőrű denevér	1
		2003.01.25.	-	-
2003.02.25.		horgasszőrű denevér	1	
2003.03.25.		-	-	
2003.04.27.		-	-	
2003.05.28.		-	-	
2003.06.28.		-	-	
2003.07.30.		-	-	
2003.08.26.		-	-	
2003.09.28.		-	-	
2003.10.25.		-	-	
2003.11.28.		-	-	
2003.12.28.		-	-	

Névtelen-nyelő – 2002. évi léghőmérséklet (°C) mérések:

Időpont	Felszín	Bejárati akna	Kürtős-terem
2002.01.26.	3,4	3,1	4,2
2002.02.03.	2,5	4,1	4,2
2002.02.16.	6,2	3,8	4,2
2002.02.26.	7,7	4,7	5,0
2002.03.10.	14,7	6,2	5,1
2002.03.26.	8,7	5,7	5,6
2002.04.28.	13,4	7,4	6,5
2002.05.26.	17,8	7,1	6,9
2002.06.23.	26,8	7,8	7,0
2002.07.27.	20,4	8,1	7,3
2002.08.25.	20,6	8,4	7,4
2002.09.27.	10,2	8,8	7,8
2002.10.27.	11,0	8,6	7,5
2002.11.24.	7,1	8,7	7,6
2002.12.27.	-8,1	4,2	5,0

Névtelen-nyelő – 2003. évi léghőmérséklet (°C) mérések:

Időpont	Felszín	Bejárati akna	Kürtős-terem
2003.01.25.	8,2	5,4	6,0
2003.02.25.	-1,2	4,5	4,6
2003.03.25.	8,5	5,8	6,0
2003.04.27.	18,8	6,9	6,7
2003.05.28.	26,4	7,0	7,3
2003.06.28.	23,5	7,6	7,3
2003.07.30.	22,9	7,6	7,4
2003.08.26.	20,4	8,2	7,6
2003.09.28.	19,6	8,3	8,2
2003.10.25.	-1,5	7,5	7,4
2003.11.28.	8,2	6,9	6,5
2003.12.28.	-3,2	5,4	5,5